

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอเมืองสุโขทัย

อุทยานประวัติศาสตร์ สุโขทัย

คำนำ

ชุดสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่จัดทำขึ้นเพื่อการศึกษา โดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่นำเสนอข้อความ รูปภาพ เสียง และวิดีโอ เรื่อง อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย สารระของชุดสื่ออิเล็กทรอนิกส์นี้ มุ่งให้ผู้อ่านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย และเป็นการพัฒนาความรู้ที่ทันทางด้านการใช้เทคโนโลยี ที่ทันสมัย สะดวกต่อการใช้งานอย่างยิ่ง การเรียนชุดสื่ออิเล็กทรอนิกส์นี้ เน้นให้ผู้เรียนได้เข้าใจและพัฒนาแนวคิด ทักษะ เจตคติเกี่ยวกับอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย โดยการศึกษาด้วยตนเอง คณะกรรมการผลิตและบริหารชุดสื่ออิเล็กทรอนิกส์หวังเป็นอย่างยิ่งว่าสารระในสื่อชุดนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ศึกษา ทั้งในด้านการนำเสนอความรู้และการเสนอประเด็นเพื่อพัฒนาแนวคิด สำหรับให้ผู้สนใจศึกษานำไปใช้ในการพัฒนาตนและศึกษาค้นคว้าต่อไป

ตั้งอยู่ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย อยู่ห่างจากตัวจังหวัดสุโขทัยไปทางทิศตะวันตก ตามทางหลวงหมายเลข ๑๒ (ถนนจรดวิถีถ่อง) ๑๒ กิโลเมตร สิ่งสำคัญของอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย คือ เป็นสถานที่ที่มีความสำคัญทาง ประวัติศาสตร์โบราณคดี ศิลปวัฒนธรรมสมัยสุโขทัยเป็นราชธานีแห่งแรกของไทย ซึ่งมีความเจริญรุ่งเรือง เมื่อประมาณ ๗๐๐ กว่าปีมาแล้ว

ประวัติความเป็นมา

ประวัติที่มา กรมศิลปากร เริ่มดำเนินการสำรวจและขึ้นทะเบียนโบราณสถานเมืองเก่าสุโขทัย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2478 เป็นต้นมา ต่อมาในปี พ.ศ. 2496 รัฐบาลได้ตั้งคณะกรรมการฟื้นฟูบูรณะเมืองสุโขทัย นั้นโดยเริ่มมีการขุดแต่งที่วัดมหาธาตุเป็นแห่งแรก พ.ศ. 2518 กรมศิลปากร กำหนดขอบเขตพื้นที่ของโบราณสถานเมืองสุโขทัย จำนวน 43,750 ไร่ หรือประมาณ 70 ตารางกิโลเมตร โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา พ.ศ. 2519 กรมศิลปากรริเริ่มจัดทำแผนแม่บท เพื่อพัฒนาเมืองโบราณสุโขทัยให้เป็นประวัติศาสตร์ โดยใช้ชื่อโครงการว่า โครงการอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยป มีเป้าหมายที่จะอนุรักษ์โบราณสถานของเมืองสุโขทัยไว้เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์และอารยธรรม ตลอดจนพัฒนาให้เป็นประโยชน์ต่อเศรษฐกิจและสังคม จากการดำเนินการดังกล่าวได้มีการสำรวจพบโบราณสถาน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นวัดโบราณ นอกจากนี้ยังมีแหล่งเตาเผาภาชนะดินเผา (เตาทุเรียง) กำแพงเมือง คูเมือง คันดินระดับน้ำ รวมถึงทำนบโบราณ รวมทั้งสิ้น 193 แห่ง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ โปรดกระหม่อมให้สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์มาทรงประกอบพิธี เปิดอุทยานประวัติศาสตร์ สุโขทัย เมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน พ.ศ.2531 ซึ่งรัฐบาลและ ประชาชนชาวไทยร่วมเฉลิมฉลอง เนื่องในมหามงคลสมัยเฉลิมฉลอง พระชนมพรรษา 5 รอบ และพระราชพิธีรัชมังคลาภิเษก เพื่อบำรุงรักษา มรดกวัฒนธรรมแห่งบรรพชนไทยให้คงอยู่ยั่งยืน เป็นหลักฐานของอารยธรรมของประเทศไทยสืบไป

ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็น มรดกโลกจากองค์การยูเนสโก (UNESCO) เมื่อปี พ.ศ.๒๕๓๔ มีสถานที่นำท่องเที่ยวหลายแห่ง แบ่งเป็นกลุ่มโบราณสถาน ทั้งภายในกำแพงเมือง และภายนอกกำแพงเมืองภายในกำแพงเมืองมีโบราณสถานอยู่ ๓๖ แห่ง นอกกำแพงเมืองด้านทิศเหนือ ๑๖ แห่ง ด้านทิศใต้ ๒๓ แห่ง ทิศตะวันออก ๑๘ แห่ง ทิศตะวันตก ๓๓ แห่ง รวม ๑๒๖ แห่ง นอกจากนี้ยังมีตระพัง หรือสระน้ำโบราณที่สำคัญ ๔ แห่ง คือ ตระพังเงิน ตระพังทอง ตระพังสอ และตระพังตระกวน

โบราณสถานและสถานที่สำคัญดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้มาเยี่ยมชมทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ทำรายได้ให้กับจังหวัด และประเทศไทย ยังความภาคภูมิใจให้กับชาวไทยทั้งมวลเป็นอย่างยิ่งสถานที่สำคัญ เป็นแหล่งท่องเที่ยวได้แก่

วัดมหาธาตุ

เป็นวัดใหญ่กลางเมืองที่มีความสำคัญมากที่สุดของสุโขทัย ถือได้ว่าเป็นวัดคู่บ้านคู่เมือง ศาสนสถานในวัดสะท้อนถึงสถาปัตยกรรม ที่แสดงให้เห็นถึงศิลปสุโขทัย คือ พระรัตนเจดีย์ซึ่งเป็นเจดีย์ทรงพุ่มข้าวบิณฑ์ หรือที่เรียกว่า เจดีย์ดอกบัวตูม ซึ่งเป็นเจดีย์องค์ประธานของวัด รอบเจดีย์มีปราสาทศิลาแลง 4 ทิศ และเจดีย์แบบศรีวิชัยผสมลังกา 4 ทิศ ที่ฐานชั้นล่างมีรูปปูนปั้น รูปสาวกเดินพนมมือประทักษิณ อยู่โดยรอบฐานของพระมหาธาตุ

วัดศรีชุม

ตั้งอยู่ห่างจากวัดพระพายหลวงไปทางทิศตะวันตก 800 เมตร เป็นวัดที่ประดิษฐานพระอจนะ ซึ่งเป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัย และลักษณะของวิหารอันเป็นที่ประดิษฐานพระอจนะนั้น สร้างเป็นรูปสี่เหลี่ยมลักษณะคล้ายมณฑป แต่หลังคาพังทลายลงมาหมดแล้ว เหลือเพียงผนังทั้งสี่ด้าน ผนังแต่ละด้านก่ออิฐถือปูนอย่างแน่นหนา ผนังทางด้านใต้มีช่องให้คนเข้าไปภายใน และเดินขึ้นไปตามทางบันไดแคบๆ ถึงผนังด้านข้างขององค์พระอจนะ หรือสามารถขึ้นไปถึงสันผนังด้านบนได้

ภายในช่องกำแพงตามฝาผนังมีภาพเขียนเก่าแก่แต่เลอะเลือนเกือบหมด ภาพเขียนนี้มีอายุเกือบ 700 ปี นอกจากนี้แล้วบนเพดานช่องบันไดยังมีแผ่นหินชนวนขนาดใหญ่แกะสลักลวดลายต่างๆ ไว้มิจำนวนทั้งหมด 50 ภาพ เมื่อเดินตามช่องทางบันไดขึ้นไปจะเฝ้ามองหลังคาวิหารมองเห็นทิวทัศน์อันงดงามของเมืองเก่าสุโขทัยได้โดยรอบ

อยู่ห่างจากวัดมหาธาตุไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ 300 เมตร ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่มี ฉากธรรมชาติงดงาม ศิลปกรรมที่น่าสนใจ คือ ปรางค์ 3 องค์ ซึ่งเป็นปรางค์ประธานแบบศิลปะลพบุรี ด้านหน้ามีฐานวิหาร 2 ฐาน เรียง

ติดกันล้อมรอบด้วย กำแพงศิลาแลงอีกชั้นหนึ่ง จากการขุดแต่ง และ บูรณะพบทับหลัง ศิลาจำหลักเป็น รูปพระนารายณ์บรรทมสินธุ์ ชิ้นส่วนของเทวรูป และ ศิวลึงทำเป็นสำริด ตลอดจน พระพุทธรูปแบบลพบุรี

วัดศรีสวาย

ตั้งอยู่บนเกาะกลางสระใหญ่กลางเมืองที่เรียกกันว่าตระพังตระกวน มีเจดีย์ทรงลังกาเป็นเจดีย์ประธานของวัด ด้านหน้าเจดีย์มีวิหารขนาดใหญ่ประดิษฐานพระพุทธรูปปูนปั้นปางมารวิชัย ด้านหน้าของวิหารเป็นอุโบสถตั้งอยู่เกาะกลางเล็กๆ ทางด้านทิศใต้ของเจดีย์ประธานมีเจดีย์ทรงลังกาผสมศรีวิชัยขนาดเล็กสวยงามอยู่ด้วย

วัดสระศรี

อยู่ในบริเวณอรัญญิกห่างจากวัดมหาธาตุ 2,930 เมตร วัดนี้อยู่บนเนินเขาสูงประมาณ 200 เมตร มีทางไปด้วยหินชนวนไปสู่วิหาร ก่อด้วยอิฐหนามีพระพุทธรูปปูนปั้นประทับยืนปางประทานอภัย สูง 12.50 เมตร หันพระพักตร์ทางด้านทิศตะวันออก เรียกว่า พระอัฐารศ ระหว่างทางขึ้นเขาด้านซ้ายมือมีเจดีย์แบบดอกบัวตูมองค์เล็ก 1 องค์ จากวัดนี้มองเห็นทัศนียภาพของเมืองเก่าสุโขทัยที่มีป่าไม้ปกคลุม

วัดสะพานหิน

เป็นศาสนสถานตามคติศาสนาฮินดู ก่อด้วยศิลาแลง ส่วนยอดหักพังลงหมด รูปแบบทางสถาปัตยกรรมและประติมากรรมศิลปะที่เป็นรูปเคารพเปรียบเทียบกับศิลปะในสมัยนครวัด (ราว พ.ศ. 1650-1720) จัดเป็นโบราณสถานที่มีอายุเก่าแก่ที่สุดในเมืองสุโขทัย

ศาลตาผาแดง

หรือเขตพระราชวัง ตั้งอยู่ทางด้านทิศตะวันออกของวัดมหาธาตุ เป็นซากอาคารก่อด้วยอิฐ ขุดแต่งบูรณะแล้ว มีฐานบัวโดยรอบทำด้วยปูนปั้น สันนิษฐานว่าเนินแห่งนี้คือที่ตั้งของพระที่นั่ง หรือปราสาท ที่ประทับของกษัตริย์ราชวงศ์พระร่วงที่ครองกรุงสุโขทัยในกาลก่อน แต่องค์ปราสาทหาขึ้นดีไม่ได้แล้ว เพราะคงจะสร้างด้วยเครื่องไม้ เดียวนี้มีแต่ซากกระเบื้องมุงหลังคากระจัดกระจายทั่วไป ณ เนินปราสาทแห่งนี้เองที่ได้ค้นพบศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงและพระแท่นมนังคศิลา
เนินปราสาทพระร่วง

(คำว่า "ตระพัง" หมายถึง สระน้ำ หรือหนองน้ำ) เป็นโบราณสถานสำคัญตั้งอยู่บริเวณขอบตระพังเงินด้านทิศตะวันตก มีเจดีย์ทรงพุ่มข้าวบิณฑ์ หรือดอกบัวตูมเป็นประธาน บริเวณเรือนธาตุจะมีชั้นประดิษฐานพระพุทธรูปปูนปั้นประทับยืนทั้ง 4 ทิศ ด้านหน้าเป็นวิหาร 7 ห้อง ฐานและเสาก่อด้วยศิลาแลง ภายในประดิษฐานพระพุทธรูปปูนปั้นปางมารวิชัย บริเวณตรงกลางตระพังเป็นเกาะขนาดเล็ก เป็นที่ตั้งของพระอุโบสถ บริเวณตระพังจะมีดอกบัวขึ้นอยู่รอบสระสวยงามมาก

วัดระพังเงิน

วัดระพังทอง

เป็นโบราณสถานที่เป็นส่วนหนึ่งของชุมชนใหม่และยังมีพระสงฆ์จำพรรษาอยู่ ตั้งอยู่กลางตระพังทองซึ่งกว้างยาวด้านละประมาณ 200 เมตร มีสระน้ำอีกหลายสระ ภายในวัดมีพระอุโบสถเก่าอยู่ทางทิศตะวันออก ส่วนพระอุโบสถใหม่นั้นราษฎรเรียรายเงินกันสร้างขึ้นอยู่ทางทิศตะวันตก

ตั้งอยู่นอกกำแพงเมืองทางด้านทิศเหนือ เป็นโบราณสถานขนาดใหญ่มีความสำคัญเป็นอันดับสองรองจากวัดมหาธาตุ วัดนี้มีคูน้ำล้อมรอบ 3 ชั้น มีปราสาท 3 องค์ เป็นปราสาทประธานของวัด ทำด้วยศิลาแลง แบบศิลปะลพบุรี ยังคงเห็นลายปูนปั้นที่ปราสาทด้านทิศเหนือ ด้านหน้าปราสาทมีฐานวิหารเจดีย์ที่ปรักหักพัง ทางด้านประติมากรรม มีพระพุทธรูปปูนปั้นปางต่างๆ เช่น นั่ง ยืน เดิน นอน ซึ่งส่วนใหญ่ชำรุดแล้วประดิษฐานที่มณฑปและซุ้มเจดีย์

วัดพระพายหลวง

ศิลปกรรมที่น่าสนใจ คือมณฑปสร้างด้วยหินชนวน ประดิษฐานพระพุทธรูป สี่อิริยาบถ คือ พระพุทธรูปแบบนั่ง ยืน เดิน นอน ภายในมณฑปเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูป มีการใช้วัสดุทั้งอิฐหินชนวน ศิลาแลง ในการก่อสร้างที่ประสานกันอย่างกลมกลืน ได้มีการพบศิลาจารึกหลักที่ 58 จารึกในปี พ.ศ. 2057 กล่าวว่าเจ้าธรรมรังสีสร้างพระพุทธรูปในวัดนี้

วัดช้างล้อม

เป็นโบราณสถานที่สำคัญ มีเจดีย์ทรงกลมแบบลังกาเป็นประธานของวัด รอบฐานเจดีย์ ประดับด้วย ปูนปั้นเป็นรูปช้างโผล่ครึ่งตัว ด้านหน้ามีฐานวิหารก่อด้วยอิฐ และยังมีฐานกำแพงแก้วก่อด้วยอิฐล้อมรอบ

ตั้งอยู่ทางด้านเหนือของวัดมหาธาตุ ใกล้กับโบราณสถานที่เรียกว่าหลักเมือง เดิมเรียกว่า วัดราชบูรณะ มีลักษณะเด่นคือ เจดีย์ทรงระฆังกลมขนาดใหญ่ เป็นเจดีย์ประธาน และมีวิหาร โบสถ์ เจดีย์รายต่าง ๆ

วัดชนะสงคราม

อยู่ใกล้วัดพระพายหลวง บริเวณแนวคูเมืองเก่าที่เรียกว่า ซะแมโจนป เป็นเตาเผาถ้วยชามสมัยสุโขทัย มีอายุราวพุทธศตวรรษที่ 18 ค้นพบเตาโดยรอบ 49 เตา ซึ่งส่วนใหญ่อยู่บริเวณคันคูแม่น้ำโจนด้านทิศเหนือ 37 เตา ด้านทิศใต้ข้างกำแพงเมือง 9 เตา และด้านทิศตะวันออก 3 เตา เตาเผาเครื่องสังคโลกมีลักษณะคล้ายประทุน เกวียนขนาดกว้าง 1.50 - 2 . 00 เมตร ยาว 4.5 เมตร เครื่องปั้นดินเผาที่พบบริเวณนี้ส่วนใหญ่เป็นประเภทถ้วยชาม มีขนาดใหญ่ น้ำยาเคลือบขุ่น สีเทาแกมเหลือง มีลายเขียนสีดำ ส่วนใหญ่ทำเป็นรูปดอกไม้ ปลา และจักร เครื่องปั้นดินเผาสุโขทัย (เตาทุเรียง)

ตั้งอยู่ทางตะวันออกของวัดเชตุพน ห่างไปประมาณ 100 เมตร โบราณสถานที่น่าสนใจ คือ ที่ฐานเจดีย์
ประธานมีภาพปูนปั้นประดับโดยรอบเป็นรูปบุคคล รูปบุรุษ และสตรี สวมอาภรณ์ และเครื่องประดับ ในมือถือ
ภาชนะ มีพรรณพฤกษา งอกโผล่พ้นออกมาที่แสดงถึงความอุดมสมบูรณ์ นอกจากนั้นมีปูนปั้นรูปช้าง และสิงห์
ประดับรูปบุคคล องค์เจดีย์ประธานเป็นทรงระฆังกลมที่ได้รับการบูรณะ ส่วนยอดเจดีย์ได้หักพังลง

วัดเจดีย์สี่ห้อง

วัดเจดีย์สูง

ชื่อวัดคงเรียกตามลักษณะของเจดีย์ประธานในวัดที่ตั้งอยู่บนฐานสูงไม่เคยพบรูปแบบฐานเจดีย์แบบนี้เลย ยกเว้นที่วัดนี้คือฐานเจดีย์กว้าง 15 x 15 เมตรตัวองค์เจดีย์เป็นทรงระฆังกลส่วนฐานก่อเป็นแท่นสูงย่อมุมไม่มีสี่เหลี่ยม ลักษณะคล้ายกับผนังของมณฑปแต่ก่อทึบทุกด้านวัดเจดีย์สูงน่าจะเป็นวัดที่สร้างขึ้นในสมัยสุโขทัยตอนปลาย วัตถุประสงค์

อยู่ในอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ภายในกำแพงเมือง เป็นกลุ่มโบราณสถานขนาดเล็ก ตั้งอยู่ทางด้านทิศใต้ของวัดซ่อนข้าว เยื้องกับศาลาตาผาแดงไปทางด้านทิศตะวันตก เจดีย์ประธานเป็นรูปทรงกลมแบบลังกา ที่ฐานประดับด้วยรูปช้างล้อมรอบเจดีย์ โดยทำเป็นรูปหัวช้างและขาหน้าสองขา รวม ๒๕ เชือกโผล่ออกมาโดยรอบฐานเจดีย์ ก่อด้วยอิฐและศิลาแลง ด้านหน้าเป็นวิหารขนาดห้าห้องก่อด้วยอิฐ เสาวิหารทำด้วยหินทรายทั้งต้นเป็นท่อน ๆ ซึ่งลักษณะเช่นนี้แตกต่างออกไป จากวัดอื่นที่นิยมใช้ศิลาแลงเป็นพื้น

อยู่ห่างจากประตูออกไปทางทิศตะวันตกประมาณ ๒.๔ กิโลเมตร มีโบราณสถานที่สำคัญประกอบด้วย เจดีย์ทรงกลมแบบลังกา ฐานสี่เหลี่ยมจัตุรัสมีช้างโผล่ครึ่งตัว จำนวน ๒๔ เชือก พระอุโบสถอยู่ด้านหน้าเจดีย์ประธาน และมีเจดีย์ราย ๕ องค์ ล้อมรอบเจดีย์ประธาน และโบสถ์ วัดช้างรอบ

อยู่ริมถนนจรดวิถีถ่อง หากเดินทางมาจากจังหวัดสุโขทัยวัดตระพังทองกลางอยู่ซ้ายมือ ศิลปกรรมที่สำคัญคือ มณฑปรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสก่อด้วยอิฐ ผนังด้านนอกประดิษฐานพระพุทธรูปปูนปั้น ตอนพระพุทธรูปเจ้าเสด็จลงจากดาวดึงส์ ประทานเทศนาโปรดพระพุทธบิดากับกษัตริย์ศากยราช และตอนเสด็จโปรดนางพิมพา นับเป็นศิลปกรรมชิ้นเอกของสุโขทัย

วัดตระพังทองกลาง

อยู่ในอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ตั้งอยู่นอกกำแพงเมืองทางด้านทิศตะวันออก อยู่เชิงเขาในปากกลาง อรัญญิก ห่างจากประตูอ้อ ๒ - ๓ กิโลเมตร โบราณสถานที่สำคัญประกอบด้วยกลุ่มฐานกุฏิสงฆ์ใช้สำหรับพระสงฆ์ นั่งวิปัสสนา กุฏิมีขนาดเล็ก สำหรับพระภิกษุสงฆ์เพียงรูปเดียวใช้นั่งวิปัสสนา ทางเดินปูด้วยหินเชื่อมกันระหว่าง โบสถ์กับวิหาร มีบ่อน้ำรูปสี่เหลี่ยมขุดลงไปในพื้นที่ลานแล้งมีน้ำขังอยู่ตลอดปี

วัดอรัญญิก

อยู่ในอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ตั้งอยู่นอกกำแพงเมืองทางด้านทิศตะวันตก ห่างจากประตูอ้อไปทาง ทิศตะวันตก ๘๐๐ เมตร วัดป่ามะม่วงเป็นวัดที่สำคัญมากในรัชสมัยพระมหาธรรมราชาที่ ๑ (ลิไทย) สร้างเมื่อปี พ.ศ.๑๙๐๔ หลักฐานเกี่ยวกับการสร้างวัด ปรากฏอยู่ในศิลาจารึกวัดป่ามะม่วง มีทั้งจารึกทั้งภาษาไทย ภาษาบาลี และภาษาเขมร ข้อความที่จารึกกล่าวถึงประวัติศาสตร์เหตุการณ์ต่าง ๆ ในสมัยพระมหาธรรมราชาที่ ๑ ลิไทย เช่น การปราบดาภิเษกและการขึ้นครองราชย์ที่สุโขทัย การต้อนรับสมเด็จพระมหาสมณเจ้าสังฆราชผู้ไปเล่าเรียนจากลังกา โดยได้พำนักอยู่ที่นครพันใกล้กับอ่าวมะตะมะ

วัดป่ามะม่วง

วัดเขาพระบาทน้อย

อยู่ในอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ตั้งอยู่นอกกำแพงเมืองทางด้านทิศตะวันตก บนเนินเขาเตี้ย ๆ ห่างจาก ประตูอ้อประมาณ ๒.๗ กิโลเมตร โบราณสถานที่สำคัญคือ เจดีย์ทรงจอมแห มีคูหาพระพุทธรูปสี่ทิศ องค์ระฆังมี รอยเป็นริ้ว ๆ ลักษณะเหมือนการตากแห มีพบอยู่เพียงแห่งเดียวในเมืองสุโขทัย ด้านหน้าเจดีย์ทรงจอมแห มีวิหาร ประดิษฐานพระพุทธรูปสี่รอย ซึ่งในปัจจุบันจัดแสดงที่ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติรามคำแหง นอกจากนี้ยังมีกุฏิ สงฆ์สำหรับปฏิบัติวิปัสสนา และฐานเจดีย์ศิลาแลงขนาดใหญ่

๑ . อาคารลายสือไท ๗๐๐ ปี ๒. อาคารพิพิธภัณฑ์ ๓. พิพิธภัณฑ์กลางแจ้ง

ตั้งอยู่ทางด้านขวาของอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย เป็นที่รวบรวมและจัดแสดงโบราณวัตถุที่ได้จากการ ขุดค้นทางโบราณคดีภายในเมืองสุโขทัยและที่ประชาชนมอบให้ บริเวณพิพิธภัณฑ์แบ่งส่วนการ展出ไว้เป็น ๓ ส่วน คือ

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติรามคำแหง

เป็นอาคารทรงไทยสถาปัตยกรรมแบบสุโขทัย อยู่หน้าวัดพระพายหลวง ภายในอาคารเป็นศูนย์ให้ข้อมูลและอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวที่มาชมอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย รวมทั้งจัดแสดงแบบจำลองโบราณสถานต่าง ๆ ในเขตเมืองเก่าสุโขทัย นักท่องเที่ยวควรเริ่มต้นชมอุทยานฯ จากจุดนี้เพื่อจะได้เห็นภาพรวมของสุโขทัยในอดีต

ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2518 ตั้งอยู่ริมถนนจรดวิถีถ่องทางทิศเหนือของวัดมหาธาตุ ลักษณะพระบรมรูปพ่อขุนรามคำแหงมหาราช เป็นพระบรมรูปหล่อด้วยโลหะทองเหลืองผสมทองแดงรมดำ ขนาด 2 เท่าขององค์จริง สูง 3 เมตร ประทับนั่งห้อยพระบาทบนพระแท่นมณีงคศิลาบาตร พระหัตถ์ขวาถือคัมภีร์

พระบรมราชานุสาวรีย์ พ่อขุนรามคำแหงมหาราช

พระหัตถ์ซ้ายอยู่ในท่าทรงสั่งสอนประชาชน พระแท่นด้านซ้ายมีพานวางพระขรรค์ไว้ข้างๆ ลักษณะ พระพักตร์เหมือนอย่างพระพุทธรูปสมัยสุโขทัยตอนต้น ถ่ายทอดความรู้สึกว่าพ่อขุนรามคำแหงมหาราชมีน้ำพระทัยเมตตากรุณา ยุติธรรมและเฉียบขาด ที่ด้านข้างมีภาพแผ่นจารึกเหตุการณ์เกี่ยวกับ พระราชกรณียกิจของพระองค์ตามที่อ้างถึงในจารึกสุโขทัยอันได้แก่

ในสมัยพระเจ้ารามคำแหงได้มีการจัดทำศิลาจารึกขึ้นเป็นครั้งแรกและนับว่าก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทางประวัติศาสตร์เป็นอย่างมาก เพราะถ้าพระองค์มิได้ทรงคิดอักษรไทยและทำศิลาจารึกไว้แล้ว คนไทยรุ่นต่อมาก็จะค้นคว้าหาหลักฐานในทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์ได้ยากยิ่ง

1 . ศิลาจารึก

แผ่นที่ 1 ภาพพ่อขุนรามคำแหงมหาราชทรงช้างเผือกชื่อ "รูกาครี" ไปทรงนมัสการพระอิศวร ณ วัด สะพานหิน ในวันพระขึ้น 15 ค่ำ มีคำจารึกใต้ภาพว่า "พ่อขุนรามคำแหงทรงช้างเผือกชื่อรูกาครี ไปนมพระอิศวร ณ วัดสะพานหิน ในวันพระขึ้น 15 ค่ำ"

2. ภาพจำหลักที่แทนฐาน

แผ่นที่ 2 ภาพจูงวัวไปค้า ชี้นำไปขาย ใครจักใครค้าช้าง ค้า ใครจักใครค้าม้า ค้า มีคำจารึกใต้ภาพว่า "จูง วัวไปค้า ชี้นำไปขาย ใครจักใครค้าช้าง ค้า ใครจักใครค้าม้า ค้า "

แผ่นที่ 3 ภาพพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ชนช้างกับขุนสามชน มีคำจารึกใต้ภาพว่า "พ่อขุนรามคำแหงชน ช้างกับขุนสามชน"

แผ่นที่ 4 ภาพชาวสุโขทัยบำเพ็ญศีลทาน การกุศล มีคำจารึกใต้ภาพว่า "ชาวสุโขทัย บำเพ็ญศีล ทาน การ กุศล"

3. ภาพจำหลักฐานข้างพระบรมรูป

แผ่นที่ 1 ภาพพ่อขุนรามคำแหงมหาราชทรงคิดประดิษฐ์ต้นแบบอักษรไทย จารึกบนหลักศิลา

แผ่นที่ 2 ภาพพ่อขุนรามคำแหงมหาราชทรงรับเรื่องราวร้องทุกข์ของราษฎร ภาพจำหลักนูนแต่ละแผ่นหล่อด้วยทองเหลืองผสมทองแดง ทาน้ำยารมควัน น้ำหนักแผ่นละประมาณ 600 กิโลกรัม

คณะผู้จัดทำ

คณะผู้จัดทำ ที่ปรึกษา นายสมมาตร คงเรือง ผอ.กศน.อำเภอเมืองสุโขทัย นายจำรัส แม้นเหมือน เจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑ 5 ผู้จัดทำ นายอนุสรณ์ สอนง่าย ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน บรรณาธิการ นางพัชรพร ชัยวรรณ ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน นายพนม วันจันทร์ ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ศูนย์ศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอเมืองสุโขทัย สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุโขทัย

ข้อมูลอ้างอิง

www.travel.lakkai.com

www.moohin.com

www.sukhothai.go.th

www.thaihoteltravel.com

www.tat.or.th

<http://travel.sanook.com/north/sukothai>

www.rakbankerd.com

นายจำรัส แม้นเหมือน เจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑ 5

ต.เมืองเก่า อ.เมือง จ.สุโขทัย

สื่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ชุดนี้ จัดทำโดย

กศน.อำเภอเมืองสุโขทัย